

Juha Koivisto

Kahden kauppa

Porvarillisen ja proletaarisen julkisuuden dialektiikka Negtillä ja Klugella

Oskar Negtin ja Alexander Klugen kirja *Öffentlichkeit und Erfahrung. Zur Organisationsanalyse von bürgerlicher und proletarischer Öffentlichkeit* ilmestyi 1972, kymmenen vuotta Habermasin julkisuusteosta myöhemmin. Välillä ei ehtinyt tapahtua paljon. Länsi-Saksan "talousihmeen" kuva himmeni kasvun hidastuessa ja talouden ajaututtua suhdannevaikeuksiin. Kristillidemokraattien pitkä valtakausi mureni. Vuoden 1968 opiskelijalevottomuudet ravistelivat myös Liittotasavallan henkistä ilmapiiriä ja panivat alulle laajan marxilaisuuden opiskeluprosessin.

Sekä Habermasin että Negtin ja Klugen teosten perusteemana on julkisuus, sen kehitys ja eri muodot. Molemmissa kirjoissa julkisuudesta muodostuu keskeinen käsite paitsi yhteiskunnallisen kehityk-

sen tarkastelun myös yhteiskunnan muuttamisen kannalta. Mutta opiskelijaliikkeen jälkeen asioita katsottiin uudella tavalla.

Saadaksemme otteen kahden teoksen erosta, aloitan Negtin ja Klugen teoksen esittelyn provokatiivisella teesillä toisen maailmansodan jälkeisestä kriittisestä teoriasta teoreettis-ideologisena "suurmahtina". Pyrkimyksenä ei ole arvottaa kriittisen teorian huomattavia intellektuaalisia saavutuksia, vaan tarkastella sitä teorian alalla vaikuttavana "puolueena". Tässä valossa kriittiselle teorialle on ominaista tyytymättömyys olemassaolevaan, johon kuitenkin yhdistyy kommunismin vieroksuminen ja irtautuminen yhteiskuntaa muuttavasta organisoidusta joukkotoiminnasta. Perspektiivinä on sen sijaan yksityinen 'mündige Individuum', joka ir-

tautuu 'väärästä tietoisuudesta'. Nähdäkseni Habermasin julkisuuskirjaa voidaan pitää lähestymistavan paradigmaattisena esimerkkinä.

Vietnamin sodan radikalisoimalle opiskelijaliikkeelle tämä ei riittänyt. Säilyäkseen radikaalina liikkeenä sen oli pyrittävä irtautumaan kriittisen teorian tarjoamasta yksityisintellektuellin perspektiivistä. Teoreettisella tasolla kriittinen teoria oli kuitenkin Liittotasavallassa ainoa teoreettinen suuntaus, joka tarjosi aineksia marxilaisen identiteetin rakentamiselle. Näin uusia perspektiivejä haettiin jatkuvassa jännitteessä kriittiseen teoriaan nähden. Henkilökohtaisemmalla tasolla jännite sai monia ilmauksia. Yksi niistä oli, kun Adorno kutsui poliisit hiltsemään opiskelijoita. Myös Habermasin ja opiskelijaliikkeen välit kiristyivät. Kirjan **Die Linke antwortet Habermas** ("Vasemmisto vastaa Habermasille") toimittaja oli Oskar Negt.

Opiskelijaliikkeen mukanaan tuoman radikalisoitumisen kannalta keskeiseksi nousi kysymys liikkeen organisaatiomuodosta. Liikkeen ajatusten ja ihanteiden toteutumisen kannalta yhteys muihin kuin opiskelijoihin - ennenkaikkea työläisiin - muodostui tärkeäksi. Monet näkivät ratkaisuna puolueen. Siitä millainen sen tulisi olla vallitsi kuitenkin suuri erimielisyys, ja tuloksena olikin lukuisten eri pienpuolueiden synty. Negtin ja Klugen kirja on interventio tässä opiskelijaliikkeen teoreettis-poliittisessa suhdanteessa. Kirjan kärki kohdistuu liiallista puoluekeskeisyyttä vastaan; nostamalla esiin julkisuuden teeman he pyrkivät luomaan uutta yhdistävää perspektiiviä pienpuolueiksi hajovalle opiskelijaliikkeelle.

Teos on omistettu Negtin vuonna 1969 kuolleelle opettajalle Ador-

nolle. Jatkuvuutta murroksessa edustaa myös se, että Negt ja Kluge edellyttävät lukijansa (ÖuE, 17) tuntevan jo ennakoita Habermasin julkisuus-teoksen. Kirjassa ei esiinny eksplisiittistä Habermasin kritiikkiä, mutta tosiasiasa Negtin ja Klugen näkökulma julkisuuteen on radikaalisti erilainen: heidän kirjansa "kohteena on porvarillisen ja proletarisen julkisuuden dialektiikka" (ÖuE, 7).

Negt ja Kluge palaavat paitsi Marxiin ja Freudiin myös 1920- ja 30-luvun marxilaisiin keskusteluihin ja löytävät sieltä uutta pohjaa omien ongelmiansa käsittelyyn. Lukácsin ja Reichin näkökulmat luokkatietoisuuteen, Benjaminin ja Horheimerin pohdinnat aistimellisuuden historiallisuudesta sekä Brechtin ja Tretjakovin pohdinnat materiaalistetiikasta heräävät uudelleen eloon heidän kirjassaan. Kirjallisena tuotteena **Öffentlichkeit und Erfahrung** on tietyn tematiikan ympärille syntyneiden tekstien kollaasi. Kollaasitekniikan tarkoituksena lienee ollut halu sysätä myös lukijan ajattelu liikkeelle, saada myös hänet pohtimaan julkisuusproblematiikkaa osoittamalla, miten myös kirjoittajille kyse on ajattelu-prosessista, jonka tuloksia ei ole lyöty lukkoon. Toisaalta teosta voidaan syyttää hajanaiseksi ja keskeneräiseksi.

Samoin kuin Habermas Negt ja Kluge viittaavat julkisuuden käsitteellä tiettyihin instituutioihin, laitoksiin ja toimintoihin kuten julkiseen valtaan, lehdistöön, yleiseen mielipiteeseen, katuihin ja kokoon-tumispaikkoihin (ÖuE, 17-18). Tässäkin julkisuudella ymmärretään **ensinnäkin** 'kaikille avoimia' instituutioita, **toiseksi** publisistista toimintaa ja **kolmanneksi** yleisöä yleisen mielipiteen muodossa.

Habermasiin nähden uutta on

se, miten Negt ja Kluge korostavat julkisuuden ja kokemuksen yhteyttä. Heidän tutkimuksensa "keskipisteenä ovat julkisuuden käyttöarvo-ominaisuudet" (ÖuE, 7), joita julkisuudella on silloin "kun yhteiskunnallinen organisoi itsensä siinä" (ÖuE, 20). Julkisuus muodostaa näin samalla "yleisen yhteiskunnallisen **kokemushorisontin**, jossa annetaan yhteen veto siitä, mikä todella tai luulotellusti on relevanttia kaikille yhteiskunnan jäsenille" (ÖuE, 18). Julkisuus on toisaalta harvojen puuhaa (esim. poliitikkojen, toimittajien) ja toisaalta "jotain, joka koskee jokaista ja joka toteutuu vasta ihmisten päässä. Julkisuus on ihmisten tietoisuuden ulottuvuus." (Sama.) Se ulottaa näin otteensa ihmisten sisimpään asti.

Teoksen ytimenä on ajatus, että porvarillista ja proletaarista julkisuutta erottaa olennaisesti se, miten ne organisovat kokemuksia. Tavoitteena on tutkia vastajulkisuuden mahdollisuuksia, joita he kutsuvat kokoavasti (ÖuE, 470) proletaarisiksi julkisuudeksi.

Porvarillinen julkisuus

Negtin ja Klugen mukaan porvarillinen julkisuus muokkaa ja alistaa kokemuksia siten, että se pyrkii tuhoamaan niiden autenttisen sisällön. Se "hylkää proletaarisen elämäntilanteen sellaisena kuin se on" ja ottaa elämäntilanteen huomioon vain "siinä määrin, kuin se voidaan kesytetyssä muodossa liittää arvonlisäysintressin toteuttamiseen" (ÖuE, 41). Arvonlisäysintressi "sovittautuu todellisten tarpeiden mukaan, mutta muuntaa niitä samanaikaisesti siten, että erikseen irrotettuina ne soveltuvat arvonlisäysintressin abstraktiin systematiikkaan" (sama). Porvarillinen julkisuus sulkee myös pois kaksi tär-

katsauksia

keintä elämäneluetta, nimittäin työn ja tuotannon sekä perheen ja siinä tapahtuvan sosialisointia. Tästä aiheutuu porvarillisen julkisuuden immanentti heikkous, sillä sen piirissä ei kyetä käsittelemään näitä kahta tärkeää aluetta muuta kuin tyypistetyssä muodossa.

Samalla porvarillisen julkisuuden rajat paljastuvat tavalla, joka osoittaa että porvarillisessa julkisuudessa eivät kaikki alueet, elämäntilanteet ja intressit ole edustettuina. Negtin ja Klugen mukaan "lähes kaikkien porvarillisten julkisuuden muotojen luonteenomainen heikkous perustuu juuri ristiriitaan substantiaalisten elämänintressien poisrajaamisen ja yhteiskuntakokonaisuuden edustamispyrkimyksen välillä" (ÖuE, 11). Proletariaatti ei voi organisoida kokemuksiaan tällaisessa julkisuudessa. Porvarillinen julkisuus ja proletaariseen elämäntilanteeseen liittyvät "substantiaaliset intressit" ovat sovittamattomassa ristiriidassa. Negtin ja Klugen mukaan proletaariselle elämälle "on tunnusomaista saarrettuna oleminen, sen todellisten yhteyksien katkaiseminen". Porvarillisen julkisuuden he luonnehtivat negatiivisesti siksi yhteiskunnallisen kokemushorisontin muodoksi "joka ei ylitä tätä saartoa, vaan vahvistaa sitä" (ÖuE, 10).

Tuotantojulkisuudet

Porvarillisen julkisuuden ajatusta Negt ja Kluge tarkentavat erottamalla sen kaksi ajallisesti eriaikaisista muotoa. **Klassinen julkisuus** muodostuu lehdistä, parlamentista, kanslioista, klubeista, puolueista

ja yhdistyksistä ja perustui syrjäytyvään kvasi-käsityöläismäiseen tuotantotapaan. **Teollistetut tuotantojulkisuudet** ovat porvarillisen julkisuuden uusia muotoja, jotka "ovat tuotantosfäärin välitöntä ilmaisua" (ÖuE, 35).

Tuotantojulkisuudet synnyttävät uuden suhteen tuotantoprosessin ja yksilöiden privaatin elämäntilanteen välille ja yhdistävät aikaisemmin julkisuuden ulkopuolelle jääneitä privaatin alueita. Negtin ja Klugen mukaan "työvoiman tietoisuudesta tulee raaka-aine ja alue, jossa tuotantojulkisuudet realisoivat itsensä" (ÖuE, 43). Ne jakavat proletaarisen elämänyhteyden kahteen osaan: siihen, jonka tuotantojulkisuudet muokaten omaksuvat, ja toiseen, jonka ne "dekvalifioivat". Kyseessä on tähän jälkimmäiseen osaan kohdistuva "organisoitu kurjistuminen" (sama). Tuloksena on, että "julkisen ja privaatin eron tilalle astuu tuotantointressien ja legitimaatiotarpeiden välinen ristiriita" (ÖuE, 38). Arvonlisäysintressin pidättelemätön läpilyönti saattaisi johtaa alistamisen vastaiseen kapiinointiin. Tämän ehkäisemiseksi myös legitimaatiotarve on otettava huomioon tavalla, joka saattaa johtaa ristiriitaan arvonlisäykseen liittyvien välittömien intressien kanssa.

Tuotantojulkisuuksiin kuuluvat "tajuntateollisuus" siihen liittyvine kulutuksen ja mainonnan suhteineen samoin kuin yhtiöiden ja yhteiskunnallisten instituutioiden (liitot, puolueet, valtion laitokset) pr-toiminta. Vaikeammin on omaksuttavissa Negtin ja Klugen näkemys, jonka mukaan tuotantojulkisuuksien "ytimen muodostaa objektiiviseen tuotantoprosessiin - yhteiskunta sellaisena kuin se on - perustuva julkisuuden aistimellinen läsnäolo. Siihen kuuluu koko tuotannon orga-

nisaatiorakenne samoin kuin 'taloudellinen toimeliaisuus ihmisen psykologian aukilevitettynä kirjana' (Marx); ts. sekä ihmisiin sisäistynyt että ulkomaailma: pankki- ja vakuutuspalatsien avaruus, kaupunkien keskustat ja teollisuusalueet samoin kuin työ-, oppimis- ja elämisprosessit yritysten sisällä ja liepeillä" (ÖuE, 35, alav. 22).

Otteen saamiseksi edellisestä on syytä muistaa Negtin ja Klugen painottavan julkisuuden ja kokemusten yhteyttä, joka koskee myös kokemukseen sisältyvää aistimellista ulottuvuutta. Edellä lainatussa kohdassa näkökulma 'julkisuus organisoiki kokemuksia/aistimellisuutta' onkin vaihdettu näkökulmaan 'mikä organisoiki kokemuksia/aistimellisuutta on julkisuutta'. Ongelmaksi kuitenkin jää, että näin ymmärrettynä julkisuuskäsite uhkaa menettää erottelukykynsä 'kaikenkattavuutensa' vuoksi.

Uusi aistimellisuus - uudet mediat

Tuotannon, aistimellisuuden ja tuotantojulkisuuksien suhde nousee esiin myös Negtin ja Klugen pohdissa aistimellisuuden uudenlaista tyyppiä, johon uudet mediat kytkeytyvät. Heidän mukaansa 1920-30-luvun tayloristiset tuotantomenetelmät tuottivat aistimellisuutta, jolle oli ominaista työnjako ja erikoistuminen eri aistien ja reseptiojärjestelmien välillä. Klassisten medioiden kehitys vastasi tällaista aistimellisuutta: "radio monopolisoiki kuulon, kirjat, lehdistö ja televisio kehittävät lukemista ja näkemistä, elokuva spesialisoitui - erityisesti mykkäelokuvan vaiheessa - liikkeen, aikuiskasvatus puolestaan omi yhtä erikoistuneessa muodossa oppimisprosessit kuten muistiinpainamisen" (ÖuE, 236).

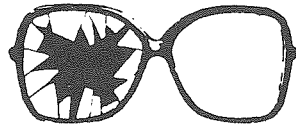
Tekninen kehitys on asettanut ihmisille uusia vaatimuksia ja traditionaalinen työnjako yksittäisten aistien välillä ei enää riitä. Sen sijaan tarvitaan uudenlaista yhteistyötä eri aistien välillä, esimerkiksi uudet prosessivalvontatehtävät edellyttävät laitteistojen kokonaisvaltaista seuraamista. Havaitsemiskyvyn muutoksia vastaavat uudet reseptimuodot. Negt ja Kluge näkevät muutoksia myös ihmisten viettitaloudessa: suoritusperiaate joutuu kriisiin, eikä tarpeentyydytyksen siirtämistä tulevaisuuteen enää hyväksytä helposti. Tähän 'uuteen välittömyyteen' kuuluu, että tarpeet halutaan tyydyttää ilman viiveitä koska tyydytyksen materiaaliset edellytykset ovat niin hyvin esillä. (ÖuE, 242-43.)

Uudet mediat vastaavat tuotantoprosessista nousevaan uudenlaiseen aistimellisuuteen. Toisin kuin esimerkiksi televisio niiden ei tarvitse tyytyä 'kaikille' suunnattuun ohjelmavirtaan, vaan ne tavoittavat ihmiset ja erilaiset ryhmät paljon kohdeherkemmin ja tarttuvat näin ihmisten elämään aivan uudella tavalla. (ÖuE, 240-41.)

Visio televisioon

Tiedotusvälineistä Negt ja Kluge käsittelevät julkisoikeudellista televisiota, "porvarillista julkisuutta konkreettisenä tekniikkana". Heidän mukaansa televisio ei kehitä tarpeita ja intressejä emansipatorisessa mielessä, "se ei ota huomioon niitä todellisia intressejä ja tarpeita, joiden puolesta ihmiset voisivat myös tosissaan kamppailla" (ÖuE, 177).

Myös televisio jakaa tarpeet kahteen osaan. Ensimmäiseen ryhmään kuuluvat sellaiset tarpeet, jotka voidaan tyydyttää helpotta-

katsauksia

malla viettiekonomisia paineita. Tällaisiin television tyydyttämiin tarpeisiin kuuluvat toisaalta työstä palautuminen, rentoutuminen ja lepo, toisaalta työprosessin yksitoikkoisuuden tuottama toiminnan ja jännityksen kaipuu. Toiseen, deformatiivisten tarpeiden joukkoon Negt ja Kluge laskevat useimmat seksuaalitarpeet ja kapinoinnin työssä tapahtuvaa alistamista vastaan. Televisio "ei salli kehittää niitä emansipatorisia mahdollisuuksia, jotka sisältyvät tarpeeseen murtautua ulos todellisuuteen sisältyvästä esineellistyneestä alistamisesta. Tuloksena on sen sijaan abstrakteja ja regressioon taipuvia fantasiamuotoja, joihin ei sisälly pyrkimystä kytkeytyä jälleen todellisiin kokemuksiin... Todella ilmaistuin nämä murtautumistarpeet voisivat toimia moottorina, joka panisi liikkeelle maailman suhteuttamisen omiin kokemuksiin ja historian omaksumisen" (ÖuE, 214-15).

Uutisia Negt ja Kluge kritisoiivat siitä, että ne ovat irrottautuneet ihmisten kokemuksista, minkä vuoksi uutisista muodostuu abstraktia tapahtumaviihdettä. He kaipaavat sellaisia uutisiin liittyviä kommentteja, joissa kulloinkin käsiteltävä asia kytkettäisiin todellisiin yhteiskunnallisiin ristiriitoihin ja ihmisten omiin kokemuksiin. "Vasta tällainen laajempi pohja tekisi mahdolliseksi sellaiset reaktiot kuin surun, sympatian, tapahtuman liittäminen historiankuvaan tai katsojan oman toiminnan" (ÖuE, 189). Toisaalta kommenttien ohella he kaipaavat uutisiin myös todellisia kertomuksia tapahtuneesta (saks. Geschichte), "sillä vasta se konsti-

tuoi todella uutisen" (ÖuE, 208). Tosin he myöntävät ironisesti, että epäilemättä myös esimerkiksi Shakespearen draamat voitaisiin muuttaa uutisenomaisiksi ruumisluetteloiksi.

Negt ja Kluge kritisoiivat paitsi ohjelmia myös niitä tuottavaa organisaatiota. Toimittajien, käsikirjoittajien ja näyttelijöiden aseman he näkevät heikoksi, sillä näillä on vastassaan koko julkisoikeudelliseen televisioon liittyvä tekninen ja hallinnollinen apparaatti. Sen toimintaa hallitsee pyrkimys yleisömenestykseen ja taloudellisuuteen. Tuotantoa luonnehtii pitkälle edistynyt tekniikka ja jälkeenjäänyt luova panos. Paradoksaalista on, että luovan työn muotoja rajoittava tekniikka on oikeastaan edistyksellisempää kuin lopputuloksena olevista ohjelmista voi nähdä, sillä televisiolle kuuluvan valtavan teknisen laitteiston sisältämiä mahdollisuuksia uusiin esteettisiin ilmaisumuotoihin ei käytetä hyväksi. Tämä ei Negtin ja Klugen mukaan johdu niinkään puuttuvasta hyvästä tahdosta tai luovan ja teknisen työn organisatorisesta erottamisesta, vaan ennenkaikkea näitä töitä luonnehtivasta erilaisesta yhteistyö- ja yhteiskunnallistumisasteesta. (ÖuE, 192 ja 198-99.)

Negtin ja Klugen mukaan ohjelmien pelkkä kritisointi esimerkiksi painetussa sanassa ei riitä, sillä ainoa tehokas keino on vastatuotanto (ÖuE, 181 ja 219). Vastatuotantoon he liittyvät myös ohjelmien tekijöiden ja yleisön uudenlaiset suhteet. Heitä innoittaa Brechtin ajatus radion muuttamisesta jakeluapparaatista kommunikaatioapparaatiksi.

Omana ideanaan he ehdottavat luotavaksi erilaisia kommunikaatiokeinoja hyväksikäyttäviä multimedia-verkostoja (ÖuE, 223).

Ongelmaksi kuitenkin nousee, miten turvata vastatuotannon tekniset ja taloudelliset edellytykset. Muutosten päämääränä he näkevät joka tapauksessa ihmisten "yhteiskunnallisen kuvittelukyvyyn" eli "sosiologisen fantasian" vapauttamisen (ÖuE, 223). Negtin aiempia aikuiskoulutusta koskeneita pohdintoja (Negt 1968) innostanut C.W. Mills saa näin lainata sosiologisen mielikuvituksen käsitteensä myös kriittisen tiedotustutkimuksen käyttöön. Sen hahmottamasta näkökulmasta Negt ja Kluge pohtivat televisiorealismin ongelmaa ja toteavat, että "pelkkä todellisuuden, esimerkiksi vieraantuneen työprosessin kuvaus törmää siihen tosiasiaan, että ihmiset omaksuvat tällaisen kokemuksen kiinnostuneina vain silloin kun he tietävät, miten he voivat aktiivisesti muuttaa näitä alistavia olosuhteita" (ÖuE, 222).

Proletaarinen julkisuus

Edellä on tarkasteltu, miten Negt ja Kluge maalaavat synkkää kuvaansa porvarillisesta julkisuudesta ja sen kehityspiirteistä. Sen optimistisen vastakuvan kirjassa muodostaa proletaarinen julkisuus. Sen asema alistavan porvarillisen julkisuuden vastakategoriana on keskeinen ennenkaikkea tulevaisuutta ajatellen.

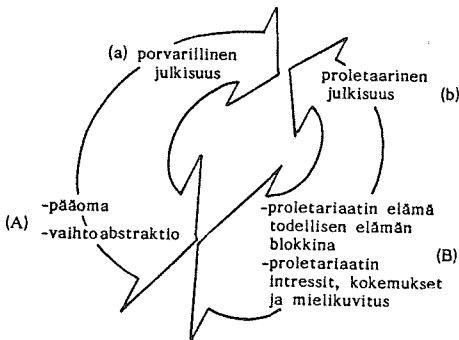
Näiden kahden julkisuusmuodon dialektiikan kannalta sisällöllisesti tärkeimpiä kysymyksiä ovat ns. **leiri-ideologia** ja **kysymys poliittisen organisoitumisen perustasta**. Jälkimmäinen on tematisoitu jo teoksen otsikossa kokemusten ja julkisuuden välisenä yhteytenä. Julkisuuden kokemuksia organisoiva luonne on pohjana Negtin ja Klugen käsitykselle luokkatietoisuuden ja luokkataistelun synnystä. Proletaarisen julkisuuden käsite on heidän

mukaansa pitkälti identtinen luokkatietyösuuden ja luokkataistelun käsitteiden kanssa, erona on kuitenkin, että "jälkimmäiset käsitteet kuvaavat tuloksia eivätkä syntyjä kehitysehtoja tai itseensä sisältyvien elementtien konkreettisia yhteyksiä" (ÖuE, 66-67). Poliitikalle suuntaa antavaksi tulokseksi muodostuu näin ajatus, jonka mukaan menestyksestä voi olla vain työväenluokan kokemuksista ja tarpeista lähtevä poliittinen organisoituminen, ei abstraktiksi jäävä 'valistus'.

Leiri-ideologian mukainen proletaarinen julkisuus on kuin 'yhteiskunta yhteiskunnassa'. Sen haitallisia seurauksia he tutkivat esimerkeinään työväenliikkeen häviöfasismille Italiassa, Saksassa ja Itävallassa. Heidän ajatuksenaan on, että työväenliikkeen häviö johtui kykenemättömyydestä noudattaa toimintalinjaa, jossa kytkeytyisivät yhteen "(1) julkisuuden hallinta ei sen miehittämiseksi, vaan estääkseen luokkavastustajaa miehittämistä sitä, (2) työväenluokan vastajulkisuuden rakentaminen" (ÖuE, 351). Vetäytyminen porvarillisesta julkisuudesta omaksi leiriksi jätti esimerkkimaissa tien auki fasistisille voimille aina valtiovallan haltuunottoon asti.

Yhteenvetoa ja ongelmia

Negtin ja Klugen julkisuusteorian perusrakennetta voidaan kuvata seuraavanlaisella kaaviolla:

katsauksia

Teoriassa a:n ja b:n välisestä suhteesta muodostuu A:n ja B:n välisen kamppailun ratkaisuaarena. Näin primäärinen ristiriita A/B saa ekspressiivisen, vaa'ankieleksi muodostuvan ilmauksensa ristiriidassa a/b.

Teorian kritiikeissä (Apel & Heidorn 1977 ja Qvortrup 1980) ongelmalliseksi on nähty suhde A/B. Kritiikkien mukaan Negtin ja Klugen tapa asettaa A ja B vastakkain sisältää antropologistisen tendenssin. Negtillä ja Klugella A:n ja B:n vastakkainasettelu vihjaa siihen, että B:llä olisi eräänlainen autentiteetti, alkuperäisyys. Näin Negtin ja Klugen pyrkimys aistimellisuuden historisointiin toteutuu paradoksaalisesti siten, että siihen liittyy taipumus tuottaa epähistoriallinen ajatus kapitalismin repressiivisesta autentisesta ihmisluonnosta.

Toinen ongelma liittyy suhteisiin A/a ja B/b. Näissä suhteissa a ja b ovat A:n ja B:n ilmauksia; b määritellään (ÖuE, 66, 346 ja 486) B:n autentiteetille oikeutta tekeväksi potensioitumaksi ja a puolestaan on luonnenaamion kautta toteutuva A:n 'jatke'. Kyse on näin kaksinapaisesta ekspressiivisestä totaliteetista¹, jossa erilaiset instituutiot ja käytännöt uhkaavat hävitä suuren yhteenoton aiheuttamaan harmaaseen pölypilveen.

Myöskään suhde a/b ei ole vailla ongelmia. On sangen helppo havaita, että teoriassa porvarillisen ja proletaarisen julkisuuden dialektikasta on kyse Negtin ja Klugen operatiivisesta ideologiateoriasta. Verrattuna ideologiateoriaan, jonka teemana on väärä tietoisuus, heidän

operatiivinen ideologiateoriansa merkitsee pyrkimystä siirtyä niiden yhteiskunnallistumisprosessien tutkimiseen, joissa herruuden uusintaminen ja toisaalta vastustaminen tapahtuu. Näin he ottavat etäisyyttä 'väärän tietoisuuden diskurssiin ja vastaavasti pyrkivät tematisoimaan luokkataistelun praktisen kamppailu-ulottuvuuden. Puutteena on kuitenkin jo edellä mainittu eri instituutioiden ja käytäntöjen jääminen taustalle kahden erilaisen kokemusten organisaatioperiaatteen otellessa keskenään. Toinen pulma puolestaan on heidän operatiivisen ideologiateoriansa luokkareduktionistisuus; Negtillä ja Klugella ideologisen organisoinnin kohteena olevat elementit koostuvat pelkästään työväenluokalle kuuluvasta siitä tai tästä omaisuudesta.

Viitteet

¹Ekspressiivisen totaliteetin käsite tarkoittaa erityisesti Louis Althusserin kriti-

koimaa ajatustapaa, jossa totaliteetin ajatellaan palautuvan sen sisäiseen ole-
mukseen, jonka ilmausta osat ovat (ks. tarkemmin Althusser & Balibar 1977, esim. 17, 94-97, 99, 104, 186 ja 239).

Kirjallisuus

- ALTHUSSER, L. & BALIBAR, E. Reading Capital. London, New Left Books, 1977.
- APEL, H. & HEIDORN, J. Subjektivität und Öffentlichkeit. Kritik der theoretischen Positionen Oskar Negts. Prokla 29/1977.
- HABERMAS, J. Strukturwandel der Öffentlichkeit. Untersuchungen zu einer Kategorie der bürgerlichen Gesellschaft. Darmstadt und Neuwied, Luchterhand, 1981 (1962).
- NEGT, O. & KLUGE, A. Öffentlichkeit und Erfahrung. Zur Organisationsanalyse von bürgerlicher und proletarischer Öffentlichkeit. Frankfurt am Main, Suhrkamp, 1976 (1972). (ÖuE)
- NEGT, O. Soziologische Phantasie und exemplarisches Lernen. Zur Theorie der Arbeiterbildung. Frankfurt am Main, EVA, 1968.
- NEGT, O. (Hrsg.) Die Linke antwortet Habermas. Frankfurt am Main, EVA, 1968.
- QVORTRUP, L. Oskar Negt - Doppeltlogik og utopi. Kurasje 22/1980.